

ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน ตุลาคม 2568

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม

E-mail : farmproduction@dpo.go.th

สรุปข้อมูลและสถิติจำนวนเกษตรกร-โคนม ปี 2568

จำนวนเกษตรกรและโคนม รายเขตปศุสัตว์

เขตปศุสัตว์	เกษตรกร(ราย)		โคนม(ตัว)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	15,638	100.00	560,551	100.00
เขต 1	5,224	33.41	183,075	32.66
เขต 2	559	3.57	24,641	4.40
เขต 3	2,963	18.95	100,538	17.94
เขต 4	1,411	9.02	55,342	9.87
เขต 5	1,213	7.76	69,062	12.32
เขต 6	166	1.06	5,462	0.97
เขต 7	3,960	25.32	117,373	20.94
เขต 8	125	0.80	3,713	0.66
เขต 9	17	0.11	1,345	0.24

จังหวัดที่มีจำนวนเกษตรกร
ผู้เลี้ยงโคนมมากที่สุด 5 อันดับแรก

ลำดับ ที่	จังหวัด	เกษตรกร(ราย)	
		จำนวน	ร้อยละ
1	สระบุรี	3,493	22.34
2	นครราชสีมา	2,491	15.93
3	ลพบุรี	1,688	10.79
4	ราชบุรี	1,440	9.21
5	นครปฐม	820	5.24

จังหวัดที่มีจำนวนโคนม
มากที่สุด 5 อันดับแรก

ลำดับ ที่	จังหวัด	โคนม(ตัว)	
		จำนวน	ร้อยละ
1	สระบุรี	122,990	21.94
2	นครราชสีมา	85,397	15.23
3	ลพบุรี	58,972	10.52
4	เชียงใหม่	42,050	7.50
5	ราชบุรี	29,600	5.28

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ จากระบบทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์ (DLD e-Regist)
รวบรวมโดย : กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์

สาระ

หน้า

บทความวิจัยภายในประเทศ	2
จำนวนโคนม อ.ส.ค.	2
การจัดการฟาร์ม	3
การจัดการด้านสุขภาพ	3
Dairy Activities News	4

“การเลี้ยงโคนมก็เป็นอาชีพที่ดี
สำหรับคนไทยเหมาะแก่ประเทศ
และถ้าใช้หลักวิชาที่เหมาะสม
จะทำให้มีความเจริญและมีรายได้ดี”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชพระราชนิพนธ์ให้แด่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ยุวเกษตรกร
และสมาชิกผู้รับนมสด
ณ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา
เมื่อวันพุธที่ 11 พฤษภาคม พุทธศักราช 2531

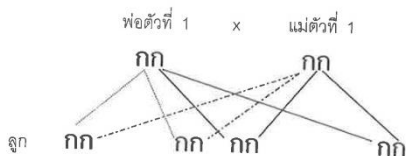
การจัดการฟาร์ม

การคัดเลือกพันธุ์กรรมโคนม(ต่อ)

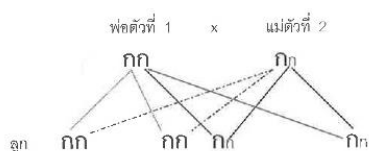
ทฤษฎีทางพันธุศาสตร์

การถ่ายทอดลักษณะใดลักษณะหนึ่งจากพ่อและแม่สู่ลูก เป็นกระบวนการถ่ายทอดลักษณะที่นักวิทยาศาสตร์เรียกว่า “ยีน” จากพ่อและแม่สู่ลูก ยีนในรุ่นลูกจะมี 1 ยีน ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อและอีก 1 ยีน ได้รับการถ่ายทอดมาจากแม่ ยีนของสิ่งมีชีวิตจึงมีลักษณะเป็นคู่และมีจำนวนมาก สมมติยีนที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งมีชื่อว่า ก (กอใหญ่) หรือ ก (กอเล็ก) ยีนจากพ่อ 1 ยีนและจากแม่ 1 ยีนจะถ่ายทอดแบบสุ่มไปสู่ลูกขึ้นอยู่กับลักษณะคู่ของยีนของพ่อและแม่ ซึ่งมีโอกาสเป็นคู่ใดคู่หนึ่งคือ กก (กอใหญ่ กอใหญ่) หรือ กก (กอใหญ่ กอเล็ก) หรือ กก (กอเล็ก กอเล็ก)

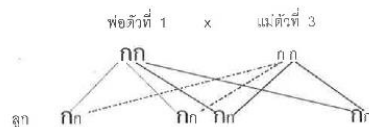
สมมติพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 1 มีคู่ของยีนเป็น กก พ่อตัวที่ 2 และแม่ตัวที่ 2 มีคู่ของยีนเป็น กก และพ่อตัวที่ 3 และแม่ตัวที่ 3 มีคู่ของยีนเป็น กก คู่ของยีนในรุ่นลูกจะเป็น กก หรือ กก ขึ้นอยู่กับคู่ของยีนในรุ่นพ่อและแม่ ซึ่งพอสรุปได้ในภาพที่ 5-2 ถึง 5-10

ภาพที่ 5-2 การถ่ายทอดยีนแบบสุ่มจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 1 สู่รุ่นลูก คู่ของยีนในรุ่นลูกที่เกิดจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 1 มีโอกาสเป็น กก เพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 5-3 การถ่ายทอดยีนแบบสุ่มจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 2 สู่รุ่นลูก คู่ของยีนในรุ่นลูกที่เกิดจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 2 มีโอกาสเป็น กก ร้อยละ 50 หรือ กก ร้อยละ 50

ภาพที่ 5-4 การถ่ายทอดยีนแบบสุ่มจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 3 สู่รุ่นลูก คู่ของยีนในรุ่นลูกที่เกิดจากพ่อตัวที่ 1 และแม่ตัวที่ 3 มีโอกาสเป็น กก เพียงอย่างเดียว

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

การควบคุมรอบการเป็นสัด(ต่อ)
(Control of Oestrous Cycle)การควบคุมรอบการเป็นสัดโดยการสลายคอร์ปัสลูเทียม
(Induction of luteolysis)

สารที่สามารถสลายเซลล์ลูเทียมในคอร์ปัสลูเทียมได้คือ โปรสเตตา แกลนดินเอฟทูอัลฟาที่มีทั้งแบบสกัดจากธรรมชาติและแบบสังเคราะห์ (exogenous PGF_{2α} or its analogues) โดยการฉีดให้ในระยะกลางของรอบการเป็นสัด (mid-luteal phase) มีผลทำให้เกิดการสลายของคอร์ปัสลูเทียม แล้วส่งผลให้ระดับฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนลดลงอย่างรวดเร็ว ภายใน 24-48 ชม. (เฉลี่ย 30 ชม.) หลังการให้ และมีการเพิ่มขึ้นของระดับฮอร์โมนโกนาโดโทรฟิน (FSH) และเอสโตรเจน (oestradiol -17β) ต่อมามีผลให้ระดับฮอร์โมนแอลเอชสูงขึ้นในระดับก่อนการตกไข่และเกิดการตกไข่ตามมา

การใช้ฮอร์โมนโปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟา PGF_{2α}

นับแต่มีการพบคุณสมบัติในการสลายคอร์ปัสลูเทียมของโปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟาสารตัวนี้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการช่วยการจัดการฝูงโคเนื้อ โคนม ทั้งโคสาวและแม่โคสารกลุ่มโปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟา จะใช้ได้ผลดีในช่วงที่โคมีคอร์ปัสลูเทียมที่อยู่ในอายุเหมาะสมที่ตอบสนองต่อโปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟา (ช่วงวันที่ 5-17 ของรอบการเป็นสัด) และจะมีผลให้ระดับโปรเจสเตอโรนลดต่ำลง เกิดการเป็นสัดและตกไข่ตามมาใน 3-6 วันหลังได้รับโปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟา

ผลิตภัณฑ์โปรสเตตาแกลนดินเอฟทูอัลฟา

ผลิตภัณฑ์สารโปรสเตตาแกลนดินที่ใช้ในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์จากหลายบริษัท เช่น

โปรสเตตาแกลนดินจากธรรมชาติ เช่น

Lutalyse® (Dinoprost Tromethamine) ผลิตโดยบริษัทอ็อพ จอห์นคอมพานี แอนิมัล เฮลธ์ จำกัด แคนาดา ขนาดที่ใช้ 25 มิลลิกรัมต่อตัว (5 มิลลิลิตร) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

โปรสเตตาแกลนดินสังเคราะห์ (synthetic prostaglandin analogue) เช่น

กลุ่ม Cloprostenol Sodium เช่น Estrumate® ผลิตโดยบริษัทเซอร์กิง-ฟลาวา แอนิมัล เฮลธ์ จำกัด ขนาดที่ใช้ 0.5 มิลลิกรัมต่อตัว (2 มิลลิลิตร) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ Planate® ผลิตโดยบริษัทเซอร์กิง-ฟลาวา แอนิมัล เฮลธ์ จำกัด ขนาดที่ใช้ 175 ไมโครกรัมต่อตัว (2 มิลลิกรัม) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ Preloban® เป็น r-Cloprostenol Sodium ผลิตโดยบริษัทอินเตอร์เวท อินเตอร์เนชั่นแนล เยอรมัน ขนาดที่ใช้ 150 ไมโครกรัมต่อตัว (2 มิลลิกรัม) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ กลุ่ม Luprostinol เช่น Prosolvin® ผลิตโดยบริษัทอินเตอร์เวท อินเตอร์เนชั่นแนล บีวี เนเธอร์แลนด์ ขนาดที่ใช้ 15 มิลลิกรัมต่อตัว (2 มิลลิกรัม) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

กลุ่ม Etiproston Tromethamine เช่น Prostavet® ผลิตโดยบริษัทเวอร์แบคแลบบอลาทอรี ฝรั่งเศส ขนาดที่ใช้ 5.0 มิลลิกรัมต่อตัว (2 มิลลิกรัม) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ Suiprostat® ผลิตโดยบริษัทเวอร์แบค แลบบอลาทอรี ฝรั่งเศส ขนาดที่ใช้ 3.4 มิลลิกรัมต่อตัว (2 มิลลิกรัม) ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

